

MATTIS TEUTSCH JÁNOS (1884-1960)**Hajladozó fák, 1918**

Olaj, papírlemez, 34x46 cm

Jelezve jobbra lent: MT

Kezdő ár: 6 000 000 Ft / 20 000 EUR

Becsérték: 10 000 000 – 15 000 000 Ft

Estimated value: 33 333 – 50 000 EUR

KIÁLLÍTVA:

- Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1999. június 18. – július 18.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Mattis Teutsch János gyűjteményes kiállítása. Erdész Galéria, Szentendre, 1999. katalógus: 16.

A Musée d'Orsay Allegro Barbaro című kiállítási katalógusának címlapja

A BRASSÓI FÁK

„E nevezetes város körül ősrégi fáktól övezett sétány húzódik. [...] toronymagas kőris-fák és szilek, kupola alakú gesztenyék, artisztikus jegenyék [...] Minden temperamentum képviselve van óriások között. Vannak itt csökönyös szörnyetegek, melyek konok fejükkkel átlukasztanák a mennyboltot, ha az anyaföld fogva nem tartaná őket, elegáns selyemfiúk, melyek a leggyöngébb fuvallatra sarkantyúként verik össze legyezőszerű leveleiket; aztán vannak itt faragatlan, ingerlékeny bunkók, melyek bárki báméskodó előtt föltárják görcsös tagjaikat, és vannak vékony, puhány elkényeztetett úrfik, melyek ijedősen támaszkodnak egy-egy tiszteletreméltó, mohával teljesen benőtt romra. Magányos, büszke királyok láthatók köztük, valamint ferde gerincű bűnözőtermészetűek; örült tékozlók, melyek az erdőben annyira haszontalan ágacskák ezrére pazarolják erejüket, vannak itt előrelátó zsugoriak, melyek tudják a módját, hogy a lehető legkisebb termettel is jó helyet biztosítsanak maguknak, ahol sok a fény és a napsugár. Találni továbbá torzonborz fantasztákat köztük és mélabúsokat, meg olyat is, amely maga a megtestesült illem, aztán szemteleneket, melyek minden irányból előretolakszanak. [...] Valakinek meg kellene írnia a fák lélektanát.”

Mintha Mattis Teutsch épp a Brassóban élő kortársa, az író Adolf Meschendörfer sóhajának kívánt volna eleget tenni az 1910-es években készült képeivel. Korábbi tájbrázolásainak elemeit továbbfejlesztve, 1918 körül már nem a látvány rögzítése, sokkal inkább benyomások, érzések, szimbólumok létrehozása, sőt ahogy Mattis Teutsch fogalmaz, „filozófia” festése volt a cél.

„A FILOZÓFIA”

Az 1910-es évek közepén elsősorban a német expresszionizmus – a Blaue Reiter, valamint Kandinszkij 1909–1914 között festett tájképeinek – hatására Mattis Teutsch kompozíciói egyre közelebb kerültek a 20. század első évtizedének nagy festészeti felfedezéséhez, az absztrakcióhoz.

„Micsoda emberfeletti hatalma van annak a művésznek, aki képes arra, hogy a színeket, akár a zenész a hangokat, rendszerré szervezze” – írja egy levelében August Macke a Blaue Reiter-kör egyik tagja. A döntő lépés, a „rendszerré szervezés” kérdésében – szintén német nyelvterületről érkező hatások – a szellemtudományok új iskolái befolyásolták Mattis Teutsch-ot. A festő ugyanis az új életfilozófiák, elsősorban a teozófia, és az antropozófia egyetemes világképén belül találta meg alkotásainak esztétikai mozgásterét. Olyan elvont filozofikus és esztétikai alapfogalmak válnak művészetének fő kérdésévé, mint az „egyetemes ritmus”, vagy „a természet törvényének érzékletes megjelenítése”. Ezzel az absztrakció azon irányzatához csatlakozott, mely a hűvös geometrizálás és mértanisággal szemben, organikus formákból, erős szenzuális hatásokkal hozza létre műveit. Tábláin – akárcsak Meschendörfer regényében – a fák mintha emberalakot öltenének. Hajladozásukkal, örvénylő vonaljátékukkal, színszimbolikájukkal emberi jellemrajzok egy-egy jellegzetes típusát elevenítik meg. A fákon keresztül – mintegy pszichologizálva képeinek témáját – Mattis Teutsch kapcsolatot teremt a kívülálló szemlélő és a festmény belső világa között. Organikus absztrakt formái, zenei motívumsorokra emlékeztető szín- és formadinamizmusa egyesítik a néző és a művész lélekállapotát.

Kaszás Gábor

